

BIBLIAI SZABADEGYETEM

A Biblia az európai kultúrában

A jelenések könyve (1. rész)

Előadó: Dr. Szilvási András *főiskolai tanár*

BEVEZETÉS

Nincs még egy olyan bibliai könyv, amely az elmúlt két évezredben annyi izgalmat és tanácstalanságot okozott volna az olvasóinak, mint a Biblia utolsó könyve. Emberek újra és újra nekirugaszkodtak, hogy választ kapjanak a könyv kapcsán felmerülő kérdéseikre: Mi a jelentése a leírhatatlan fenevadaknak, a rejtélyes angyaloknak és a bonyolult szimbólumoknak? A könyv írója eltakarni, vagy kijelenteni akarta az ember sorsának döntő kérdéseit? A jelenések könyve egy ókori üzenet a távoli múltnak, vagy egy olyan ablakot nyit, amelyen át a saját jövőnket pillanthatjuk meg?

Századokig azt gondolták, hogy a Jelenések könyve elsősorban politikáról szól, a nemzetek és a királyok felemelkedéséről és bukásáról. Ma is sokan gondolják, hogy a megértéshez azt kell felismerni, miként teljesedik a könyv a nemzetek konfliktusaiban. Akik így olvassák, nagyon rossz kulcsokkal próbálják felnyitni a titkot!

A Jelenések könyve, ahogy a könyv első verse mondja, Jézus Krisztus kijelentése. Nem eltakarás, hanem leleplezés. A megöletett Bárányról szól, és rajta keresztül maga a Bárány szól, aki a vérét adta, hogy életünk legyen. Arról szól, hogyan alapozhatunk meg egy reményteljes életet.

A Bibliai Szabadegyetem keretében három előadásban szólunk a könyvről. Először megismerkedünk a könyv háttér-információival, rövid tartalmával valamint a legismertebb magyarázati megközelítésekkel. A második előadásban a könyv értelmezésének hét fontos kulcsát tekintjük át, szemléletes példákon keresztül. Az utolsó előadásban pedig áttekintjük a könyvben található öt Jézusképet, ill. összegezzük a könyv tanulságait.

A KÖNYV KELETKEZÉSE

Ki az a János, aki megírta és elküldte a Jelenések könyvét a gyülekezeteknek? A korai keresztény hagyomány számára mindez nem volt kérdés. Jusztin egyházatya a második században azt írta, hogy a könyvet János, Krisztus egyik apostola írta. Így vélekedett Melitó, Szárdisz püspöke, valamint Ireneus, aki Szmirnából származott, sőt Papiász is, aki a legkorábban, Kr. u. 130-ban írt a könyvről. Ezek a tanúk vagy személyesen beszéltek Jánossal, vagy azokból a gyülekezetekből származtak, melyekben először olvasták a Jelenések könyvét. Elfogadva a második századi keresztény írók álláspontját, a Jelenések könyvét János apostol írta, aki a hagyomány szerint Efézusban töltötte élete utolsó éveit.

János a könyvet Patmosz szigetén írta. Ez a 10 kilométer széles és 15 kilométer hosszú, kopár sziget az Égei-tengerben van, hatvan kilométerre, délnyugatra Efézus kikötőjétől. Plinius feljegyzése szerint a sziget egy volt azok közül, ahova a római hatóságok száműzték azokat, akik veszélyt jelentettek uralkodásukra nézve. Órigenész szerint maga Domitianus császár, más vélemények szerint valamelyik kisázsiai helytartó száműzte Jánost a szigetre „*Isten beszédéért és Jézus bizonyágtételéért*” (Jel 1:9).

Ezzel már állást is foglaltam abban a kérdésben, hogy mikor keletkezett a Jelenések könyve. A legszélesebb körben elterjedt nézet szerint Domitianus (81-96) volt az a császár, aki Jánost száműzte. Domitianus mellett nemcsak a hagyományok szólnak, hanem az is, hogy ő volt az első élő császár, aki templomot építtetett magának Efézusban, és megparancsolta, hogy őt „*Dominus et Deusnak*”, azaz „*Úrnak és Istennek*” nevezzék. Domitianus uralkodásának utolsó éveiben megtisztította a birodalmat azoktól az arisztokratától, akik veszélyt jelentettek hatalmára.

A kivégzettek között volt Flavius Clemens felesége Domitilla, aki egészen biztosan keresztény volt. Az nem bizonyított, hogy Domitianus a hite miatt végeztette ki az asszonyt, de az a tény, hogy a kereszténység olyan embereket is elért, akik veszélyt jelenthettek a császár uralkodására nézve. Ez alátámasztja azt a feltevést, hogy a Jelenések könyvének háttérében Domitianus ténykedéseit kell látnunk.

A címzettek Róma Ázsia nevű provinciájában élnek, ahonnan a császárkultusz az egész birodalom területén elterjedt. Kr. e. 29-ben Ázsia provincia vezetői engedélyt kértek Augusztus császártól, hogy hálájuk jeleként, mivel megteremtette számukra a szabad és biztonságos kereskedés feltételeit, oltárt építhessenek Pergamonban, és ott istenként tiszteljék őt. A híres pergamoni oltárra a Jelenések könyve is utalt, mint a „*Sátán királyi székére*” (Jel 2:13). Azt a hét gyülekezetet, amihez a pergamoni is tartozott, János személyesen ismerte, sőt a sorrend, amit felállított közöttük a könyvben arról tanúskodik, hogy ismerte azt az útvonalat is, melyen meg lehet őket közelíteni. A futár Patmoszról egyenesen Efezusba ment, ahonnan az út észak felé Szmirnába és Pergamonba vezetett, majd innen keletnek fordulva jutott el Thiatira. Szárdisz, Filadelfia és Laodicea városába.

A KÖNYV TARTALMA

A Jelenések könyve szerkezetének fontos szerepe van a könyv értelmezésében. A Jelenések könyvének gúlához hasonló szerkezete van, ezért a legfőbb üzenet a könyv szívében található, ami a Teremtő imádatára szólítja fel az olvasókat, és ezzel nyíltan vitába száll a császárkultusz igényével, ami a teremtmények imádatát jelenti. Egy másik érdekes felosztás szerint a könyv első része arról szól, „*amik vannak*” – ez a hét gyülekezethez írt levél az első három fejezetben –, míg a második rész azt mondja el, „*amik történni fognak ezek után*” (Jel 1,19), ez a negyedik fejezettől a huszonkettedik fejezetig terjedő szakasz. A könyv szerkezete – rövid tartalommal – így néz ki:

Prológus (1:1-8) A könyv célja, köszöntések és áldáskívánások.

A hét gyülekezet (1:9-3:22) A főpapi és királyi díszbe öltözött, megdicsőült Jézus Krisztusról szóló bevezető látomással kezdődik. Mindegyik levél ugyanazt a szerkezetet követi: (1) a gyülekezet „*angyalához*” címzett köszöntés, (2) a feltámadt Krisztus bemutatkozása, (3) a gyülekezet dicsérete (kivétel Laodicea), (4) a gyülekezet bírálata (kivétel a szmirani és a filadelfiai gyülekezet), (5) a gyülekezethez intézett figyelmeztetés, (6) az „*akinek van füle*” kezdetű intés, valamint (7) az ígéret.

A hét pecsét (4:1-8:1) Bevezető látomás, majd a pecsétek feltörésekor látott események leírása.

A hét trombita (8:2-11:18) Bevezető látomás, majd a földet érő csapások leírása, amelyek Isten ítéletét jelképezik és egy-egy angyal trombitálása vezeti be azokat. A szakaszban találunk még két látomást, ami megszakítja a trombitákat: a nyitott tekerccsel repülő angyal és a két bizonyágtevő halála és megelevenedése. A hetedik trombitászó Isten győzelmét hirdeti.

A végső krízis (11:19-15:4) Bevezető látomás, majd hét hatalmas jelről szóló látomás követi egymást, amit egy látomás szakít meg, a hatodik jel után, amiben három angyal az örökkévaló evangéliumot és a figyelmeztető üzenetet hirdetik. Szerkezetileg ez van a könyv szívében.

A hét pohár (15:5-18:24) János itt két embercsoportot lát: az egyik azokból áll, akik legyőzték a fenevadat, és most dicsőítő énekeket énekelnek, a másik pedig – a templomból kijövő angyalok közreműködésével – hét csapásban részesül. Amikor az utolsó angyal is kiönti poharát, elhangzik a mennyei szózat: „*megettörtént*”. Majd a Jánoshoz odamenő hetedik angyal részletesen elmagyarázza neki a hetedik pohár kiöntése kapcsán zajló eseményeket (Babilon bukása).

A millennium (19:1-20:15) A szakasz, egy a Babilon leomlása feletti örömeikkel kezdődik, majd a mennyei és a földi szintéren történő események egymást követő látomásaival folytatódik.

Az Új Jeruzsálem (21:1-22:5) János a Bárány feleségét itt az új Jeruzsálem képében ábrázolja, amit aprólékos részletességgel ír le. A városban nem lesz szükség templomra, napra, vagy holdra, nem lesz többé gonoszság sem, mert ott lesz Isten és a Bárány.

Epilógus (22:6-21) János még egyszer összegzi mondanivalóját: Jézus Krisztus hamar eljön, és elmondja e látomás személyes életére gyakorolt benyomását. Isten biztosítja Jánost a látomás igazságáról, és megerősíti azt az üzenetet, hogy a hűségesekre és az igazakra jutalom vár, amit a hamar jövő Jézus Krisztus fog elhozni nekik.

A JELENÉSEK KÖNYVÉNEK ÉRTELMEZÉSEI

A Jelenések könyvének négy értelmezése alakult ki:

- (1) **Preterista értelmezés:** Egyesek abból indulnak ki, hogy János az Ázsiában lévő hét gyülekezetnek írta a könyvet, és ebből arra következtetnek, hogy a Jelenések könyve csupán János kortársaihoz szólt. Ezt preterista, vagy múltba tekintő megközelítésnek nevezzük.
- (2) **Futurista értelmezés:** Mások azt emelik ki, hogy a Jelenések könyve olyan prófécia, ami Krisztus második eljövételének közelségét hirdeti, ezért a könyvet a jövőre vonatkoztatják. Ezt futurista, vagy jövőbe néző magyarázatnak nevezzük.
- (3) **Idealista értelmezés:** A harmadik csoport szerint a könyv minden olvasója és hallgatója „boldog” függetlenül attól, hogy milyen korban olvassa a művet. Ők olyan örökérvényű elveket, ideákat és spirituális tartalmakat látnak a könyvben, melyek egyetemes érvénnyel bírnak, de nem vonatkoznak különösképpen egyetlen konkrét történelmi, üdvtörténelmi szituációra sem. Ezt idealista, vagy spiritualista magyarázatnak nevezzük.
- (4) **Történelmi értelmezés:** A negyedik irányzat, amit én is követek majd, egyesíti mind a három előbbi irányzat értékeit, és kiegészíti azt egy fontos elemmel: a jövődölések történelmi beteljesedésének hangsúlyozásával. A Jelenések könyve olyan apokaliptikus könyv, melynek üzenete átfogja az emberiség történelmét János korától az ég és a föld újjáteremtéséig. Ezért a könyvben található látomások az emberi történelemben teljessé válnak. E tekintetben a Jelenések könyve Dániel könyvének második fejezetére hasonlít.

ÖSSZEGZÉS

Legközelebb a Jelenések könyve értelmezésének hét fontos kulcsát fogjuk áttekinteni. Addig is, jegyezzük meg: A Jelenések könyve nem elrejtett, hanem feltárt könyv; szólt ott és akkor, de szól itt és most is. Miközben eligazítást ad, a teljes Bibliával összhangban, a keresztény élet általános elveiről, meggyőzően hirdeti: Isten a történelem Ura. Jézus Krisztus győzött, ma is győz, és végül is győzni fog! Ha a történet végét ismerjük, akkor ne féljünk, hanem bátran küzdjünk!